

HÄMEENLINNAN HALLINTO-OIKEUS
Arvi Karistonkatu 5
13100 Hämeenlinna

1

ASIA Muutoksenhaku Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallituksen päätökseen
§ 427, 18.11.2024
Oikaisuvaatimus koskee ehdokkaan nimeämistä Provincia Oy:n hallitukseen

ASIANOSAINEN

Aino Närkki, YTM, MBA

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Yhteydenotot ja tiedonannot voi toimittaa asianosaiselle.

1. VAATIMUKSET HALLINTO-OIKEUDESSA

Vaadin Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallituksen päätöksen § 427, 18.11.2024 kumottavaksi ja pyydän, että hallinto-oikeus määrää aluehallituksen tekemään asiassa lain mukaisen uuden päätöksen. Aluehallituksen tulee nimetä Provincia Oy:n yhtiökokoukselle uuden nimettävän hallituksen jäsenen nimeämistä varten sekä nais- että miesehdokas kuten naisten ja miesten tasa-arvolain 4 a § määrää.

Lisäksi vaadin, että hallinto-oikeus määrää Kanta-Hämeen hyvinvointialueen korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikuluni täysimääräisesti ml. mahdollisen oikeudellisen avustajan käytön.

Mikäli hallinto-oikeus toteaa tasa-arvolain ja/tai mahdollisen yhdenvertaisuuslain loukkauksen tapahtuneen, vaadin maksettavaksi 1 000 euron korvauksen.

2. KÄSITTELY KANTA-HÄMEEN HYVINVOINTIALUEEN ALUEHALLITUKSESSA

23.9.2024, § 342

Hyvinvointialue päätti ostaa 960 kpl Provincia Oy:n osakkeita ja luokitteli omistuksen strategisten yhtiöiden luokkaan. Aluehallitus päätti siirtää seuraavaan kokoukseen käsiteltäväksi Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ehdokkaan nimeämisen yhtiön hallitukseen.

7.10.2024, §

Aluehallitus päätti jättää ehdokkaan nimeämisen pöydälle.

21.10.24 § 375

Aluehallituksessa käydyin keskustelun kuluessa aluehallituksesta tuli ehdotukset sekä mies- että naisehdokkaasta ja hallitus kävi yksityiskohtaisen keskustelun tasa-arvokysymyksistä.

Keskustelussa tuli esiin useaan otteeseen se, että kyseessä oleva Provincia Oy:n hallitus on tällä hetkellä tasa-arvolakia loukkaava ja vain miesehdokkaan nimeäminen lisäisi epätasa-arvoa. Lisäksi tuotiin painokkaasti esiin, että tasa-arvolain 4 a § edellyttää sekä mies- että naisehdokkaan nimeämistä. Käytettävissä oli sekä nais- että miesehdokas eli tasa-arvolain vaatimus täyttyi.

Em. keskusteluista huolimatta puheenjohtaja käynnisti asiassa vaalin suljettuna lippuäänestyksenä.

Puheenjohtaja totesi miesehdokkaan saaneen eniten ääniä ja tulleen nimetyksi Kanta-Hämeen hyvinvointialueen edustajaksi ehdolle yhtiön hallitukseen. Asianosainen naisehdokas jätti pöytäkirjaan eriävän mielipiteen ennen pöytäkirjan allekirjoitusta.

18.11.24 § 427

Pykälän esittelijä esitti kokouksessa oikaisuvaatimuksen hylkäämistä perustellen esitystään mm. KHO:2017:2 ratkaisulla. Lisäksi esittelijä tulkitsi lain kirjausta "mahdollisuuksien mukaan" erittäin lapeasti, vaikka tämän tyyppisiä kirjausia tulee tulkita suppeasti. Laista poikkeaminen on aina poikkeus. Esittelijän olisi tullut ottaa lisäksi huomioon, että Kanta-Hämeen hyvinvointialue on osaltaan vastuussa myös siitä, että hyvinvointialueen omistamassa yhtiössä noudatetaan kaikilta osin voimassa olevaa lainsäädäntöä myös tasa-arvolain osalta. Vastuu on kaikilla osakkeenomistajilla, eikä hyvinvointialue voi antaa yhtiökokousedustajalle omistajaohjausmääräystä, joka rikkoisi tasa-arvolakia.

Kokoomus esitti asiassa oikaisuvaatimuksen hyväksymistä korostaen esittelijän päätösehdotuksen perusteluiden heikkoutta ja perustelemattomuutta ja vaati asian lainmukaista ratkaisua siten, että aiemmin nimetyn ehdokkaan lisäksi nimetään naisehdokas Provincia Oy:n yhtiökokoukselle ilmoitettavaksi.

Tämän jälkeen puheenjohtaja käynnisti jälleen äänestyksen ja oikaisuvaatimus hylättiin.

3. VAATIMUKSEN PERUSTELUT

Asianosainen valittaa sekä laillisuusperusteella (tasa-arvolain vastaisuus) sekä menettelytapavirheenä (tarjolla oli lain mukaiset nais- ja miesehdokkaat ja siitä huolimatta puheenjohtaja äänestyi kokousta).

Kommentit päätöksen lainvastaisuuteen

Selostuksen kohdassa ”oikeuskäytäntö” viitataan KHO:2017:2 ratkaisuun (5.1.2017, Varkauden kaupungin päätökset 8.4.2013).

KHO:n ratkaisu oli seuraava:

”Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös ja Varkauden kaupunginhallituksen päätökset siltä osin kuin ne koskevat henkilöiden nimeämistä kuntaenemmistöisten yhtiöiden hallitukseen kumotaan. Varkauden kaupunki määrätään korvaamaan A:n oikeudenkäyntikuluina asian käsittelystä hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntimaksut yhteensä 334 eurolla.”

KHO:n käsittelyssä oli henkilövalinnat yhteensä 12 yhtiöön. Niiden kolmen yhtiön osalta, joihin olisi tullut nimetä vain yksi jäsen KHO ei käsitellyt asiaa tai käsitteli vain osittain:

- Suomen Julkishankinta Oy:n osalta oikeus totesi, että yhtiön toiminta on lakannut ja asia ei tullut arvioitavaksi mainitun yhtiön osalta
- Varkauden kaupunginhallituksen kysymyksessä olevilla päätöksillä ei ole nimetty henkilöitä Savon Energiaholding Oy:öön eikä asia näin ollen tule arvioitavaksi mainitun yhtiön osalta
- Asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella ei voida päätellä, onko Varkauden Keskusliikenneasemakiinteistö Oy ja Warkop Oy katsottava kuntaenemmistöisiksi yhtiöiksi (tasa-arvolain noudattamisvelvoite koskee vain kuntaenemmistöisiä yhtiöitä)

Kyseinen oikeustapaus osoittaa, että ns. kuntaenemmistöisiä yhtiöitä koskevissa nimeämisprosesseissa tulee noudattaa tasa-arvolakia kuten Oma Hämeen konserniohjeenkin tarkentavat määräyksetkin edellyttävät.

Edellä mainituissa yksittäisiä ehdokkaita koskevissa tilanteissa on taustalla muut kuin tasa-arvolakiin liittyvät syyt. KHO:n 2017 ratkaisulla ei voida perustella sitä, että Oma Hämeen aluehallitus voisi jättää tasa-arvonlain 4 a §:n noudattamatta.

Selostuksen kohdassa arviointi on korostettu ja tulkittu laeasti termiä ”mahdollisuuksien mukaan”. Lain määräyksistä poikkeaminen on aina poikkeus

ja poikkeuksiin tulee suhtautua aina suppeasti. Myöskään esittelijä ei tuonut millään tavoin ilmi, mikä pakottava tarve laista poikkeamiselle olisi.

Aluehallituksella on ollut 21.10.24 ja 18.11.2024 äänestyksiä suorittaessaan tiedossa, että Provincia Oy:n hallituksessa on tällä hetkellä 2 naista ja 4 miestä. Nimeämällä vain miesehdokkaan seitsemänneksi uudeksi jäsenkandidaatiksi aluehallitus lisää tietoisesti naisten ja miesten välistä epätasa-arvoa. Tämä tekee päätöksestä erityisen moitittavan.

Kyse ei ollut tiedon tai lainsäädännön tuntemuksen puutteesta. Tosiasiat olivat hyvin aluehallituksen tiedossa ja aluehallituksen jäsenistön joukossa on erityistä tasa-arvon lain sisällön tuntemusta. Myös miesehdokasta esittänyt puolue olisi voinut halutessaan ehdottaa naisehdokasta, mutta ei näin tehnyt vaikka tiesi tasa-arvolain vastaisuuden olemassa olon.

Kommentit virheelliseen menettelytapaan (HVAL 140 §)

Koska tarjolla oli selkeästi tasa-arvo lain edellyttämät sekä nais- että miesehdokkaat, oli puheenjohtajan käynnistämät äänestykset tarpeettomia ja harhaanjohtavia. Äänestykset johtivat lain kunnioittamisen sijasta poliittiseen vastakkainasetteluun.

Puheenjohtaja ei esittänyt mitään perustetta käynnistämilleen äänestyksille, mitkä tähtäsivät vain yhden henkilön nimeämiseen. Olisipa tällä menettelyllä tullut nimetyksi mies tai nainen, oli menettely joka tapauksessa tasa-arvolain vastain, koska lain mukaan on nimettävä sekä mies- että naisehdokkaat.

Puheenjohtajan menettelyn taustalla saattoi siis olla hänen oma poliittinen kantansa ja halu johdatella asiaa siihen suuntaan, että Vasemmistoliiton edustaja tulisi valituksi ainoaksi ehdokkaaksi ilman, että rinnalla olisi Kokoomuksen ehdokkaat. Puheenjohtaja ylitti näin ollen aluehallitusta äänestysvaltuutuksella toimivaltansa, koska aluehallituksen tehtävänä on valita vain ehdokkaat ja Provincia Oy:n yhtiökokouksen toimivaltaan kuuluu valita saatujen ehdokkaiden joukosta soveliaimmat. Asia on todettu myös Kanta-Hämeen hyvinvointialueen konserniohjeessa kohdassa 9, Aluehallitus 23.1.2023 § 20.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueella on velvollisuus noudattaa tasa-arvolakia nimeämisprosessin kaikissa vaiheissa kuten ehdokasasettelussa ja yhtiökokoukseen osallistuvana osakkaana.

Kyse oli kaikkiaan tietoisesta tasa-arvon heikentämisestä erityisen moitittavalla tavalla.

Yhdenvertaisuuslain näkökulmasta kiinnitän hallinto-oikeuden huomiota virheellisen menettelyn lisäksi mahdolliseen poliittisiin perustein tapahtuneeseen syrjinnän ja ehdokkaiden kokemuksen ja koulutuksen vertailematta jättämiseen.

LOPUKSI

Kyseessä on yhteiskunnallisesti tärkeä asia. Mm. STM:n selvityksessä on todettu 2017, että naisten edustus julkisesti omistetuista yhtiöissä ei täytä yhtiöiden johdon (hallitukset, toimitusjohtajat) tasa-arvolain vaatimuksia (otanta 1716 yhtiötä). Kilpailulainsäädännön ja kuntalain muutokset viime vuosina ovat johtaneet kunnissa yhä laajempaan toimintojen yhtiöittämiseen ja päätösvallan siirtymiseen osin kuntayhtiöihin. Sote-uudistuksen toteuttaminen ja sitä kautta tapahtuva toimintojen uudelleen järjestäminen puoltaa asian yhteiskunnallista merkitystä.

Oma Häme on mukana yhdeksässä strategiseksi määritellyssä osakkuusyhtiössä. Niistä viidessä ei noudateta tasa-arvolakia. Neljän hallituksessa on liian vähän naisia ja yhden hallituksessa liian vähän miehiä.

Tilanne heijastelee sitä, että poliittiset päättäjät ja jopa virkamiehet eivät suhtaudu riittävällä vakavuudella ja huolellisuudella tasa-arvolain sitoviin määräyksiin. Lain vaatimukset ovat minimivaatimus.

Aluehallituksen 18.11.2024 § 427 päätöstä ei voida panna täytäntöön ennen kuin Provincia Oy:n yhtiökokoukselle on toimitettu lainmukaisesti sekä jo toimitettu miesehdokkaan nimi sekä aluehallituksen käsittelyssä toisena ehdokkaana olleen tämän valituksen tekijän nimi. Täytäntöönpanon lykkääminen on yleisen edun mukaista lainsäädännön noudattamisvaatimuksen näkökulmasta ja omiaan vähentämään kentällä vallitsevaa lainvastaista toimintatapaa. Aluehallituksen päätös ei ole luonteeltaan sellainen, että se vaatisi välitöntä toimeenpanoa ja aluehallitushan olisi voinut halutessaan käsitellä asian jo lähtökohtaisesti lain mukaisella tavalla.

On julkisen edun kannalta välttämätöntä, että ratkaisu tähän hallinto-oikeusvalitukseen saadaan hyvissä ajoin ennen huhtikuussa toimitettavia kunta- ja aluevaaleja. Vaalien jälkeen on jaossa satoja julkisomisteisten yhtiöiden hallituspaikkoja ja on kestämaton tilanne, jos näissä valinnoissa ei noudateta tasa-arvolain selkeitä ja sitovia määräyksiä. Tämän erityisen tilanteen vuoksi vaadin asian käsittelyä kiireellisenä.

Aino Närkki

Aluevaltuutettu, aluehallituksen jäsen

YTM, MBA